

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ДО РОЛЬОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДОШКІЛЬНИКІВ У ВИМІРАХ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРОФЕСІЇ: СТРУКТУРНИЙ ПІДХІД

PREPARATION OF FUTURE TEACHERS FOR ROLE-PLAYING ACTIVITIES OF PRESCHOOLERS IN MEASUREMENTS OF PEDAGOGICAL PROFESSION: A STRUCTURAL APPROACH

Стаття присвячена значенню компонентів підготовки майбутніх вихователів до рольової діяльності. Наведено визначення поняття “рольова діяльність дітей дошкільного віку” та виокремлено особливості її розвитку упродовж дошкільного дитинства. Проаналізовано особливості педагогічного керівництва рольовою діяльністю дошкільників. Також розкриті методи для розвитку мотивації майбутніх педагогів до рольової діяльності дошкільників та до педагогічної професії загалом; використання інтерактивних технологій, орієнтованих на практичну підготовку майбутніх фахівців. В статті описано оригінальний підхід до класифікації методів і прийомів мотивування і стимулювання навчальної діяльності студентів за М.Артюшиною, яка виокремила п'ять груп таких методів та основні чинники формування мотиваційно-цільового компоненту готовності майбутніх вихователів до рольової діяльності дошкільників, визначені нами.

Ключові слова: рольова діяльність, дошкільне дитинство, компоненти, методи мотивації майбутніх педагогів.

The article is devoted to the significance of the components of the training of future educators for role-based activities. The definition of "role activity of preschool age children" is defined and peculiarities of its development during preschool childhood are singled out. The peculiarities of pedagogical leadership in the role play of preschoolers are analyzed. Also, methods are developed for the development of the motivation of future teachers for role-playing activities of preschool children and for the pedagogical profession as a whole; the use of interactive technologies, focused on the practical training of future professionals. The article describes an original approach to the classification of methods and techniques for motivating and stimulating students' educational activity by M.Artyushina, which outlined five groups of such methods and the main factors for forming the motivational and target component of the readiness of future educators for role-playing activities of preschoolers identified by us.

In order to develop the motivation of future teachers for role-playing activities of preschoolers and the pedagogical profession, it is generally necessary to be guided by a certain methodological toolkit, namely: the use of methods for organizing the student's educational activities and the corresponding content of training. Methods of training are realized in specific methods, means and forms of training. Actual problems to solve the problem are the use of interactive forms and methods of teaching, modern pedagogical and information and communication technologies. However, some teaching methods are directed directly to the development of the motivational sphere of future educators.

The optimum basis for distinguishing organizational and pedagogical conditions for the training of future educators in higher educational institutions of Ukraine is based on the

components of readiness of students for role-playing activities of preschool children, taking into account the specifics of the problem under study, which are described in the paper.

Key words: action, activity, preschool education, components, methods of motivation of future teachers.

Постановка проблеми у загальному вигляді та зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. У педагогіці умови, як зовнішні стимули діяльності (фактори, норми, правила), забезпечують оптимальність і ефективність організації освітнього процесу, певна обставина, яка активізує або пригнічує розвиток педагогічних явищ, процесів та особистісних якостей [4, с.97]. Педагогічні умови в сучасних дослідженнях розглядаються, як “спеціально створене середовище, наповнене сукупністю тісно взаємопов'язаних психологічних і педагогічних чинників, що забезпечують ефективне здійснення педагогом навчально-виховної діяльності” [3, с. 147].

Мета статті – описати мотиваційні методи та компоненти щодо рольової діяльності.

Виклад основного матеріалу. Розробляючи модель інноваційної школи та впровадження експериментальних програм, І.Фрумін виокремив організаційні й змістові умови. До перших учень відніс створення психологічного клімату сприяння експерименту в педагогічному колективі, використання нової системи контролю експериментальної роботи, використання у навчально-виховному процесі інноваційних занять. Друга група умов представлена обговореннями на семінарах, батьківських зборах, нарадах, кваліфікованою експертизою й діагностикою [7, с.59-64].

Українська дослідниця О.Комар вважає, що “педагогічні умови – це обстановка, в якій організовується та проводиться робота у напрямі формування у майбутніх вчителів готовності до запровадження інтерактивного навчання та чинники, які на неї впливають. А тому до цієї категорії можна зарахувати все, що здійснюється під керівництвом викладачів та педагогів і впливає на оволодіння студентами інтерактивною технологією” [2, с. 235].

Отже, реалізація педагогічних умов, як зовнішніх, так і внутрішніх, необхідна для досягнення мети освітньої діяльності. Для виокремлення педагогічних умов успішної професійної підготовки в умовах навчання у вищому навчальному закладі необхідно враховувати певні вимоги, а саме: науковість, системність, доцільність, забезпечення внутрішніх зв'язків між компонентами педагогічного процесу чи досліджуваного явища, урахування специфічних особливостей майбутньої професії. Реалізація педагогічних умов має забезпечити виконання завдань і досягнення мети дослідження з опертям на методологічні підходи та дидактичні принципи.

У сучасних педагогічних досліджень основою для виокремлення педагогічних умов професійної підготовки майбутніх фахівців різних галузей можуть бути компоненти готовності до відповідного виду діяльності (О.Комар, І.Сокол), використання методу експертних оцінок (М.Ковальчук, Н.Лісневська), урахування специфічних особливостей досліджуваної проблеми (Р.Аронова, К.Балаєва, І.Новіцька, О.Писарчук).

Оптимально основою для виокремлення організаційно-педагогічних умов підготовки майбутніх вихователів у вищих навчальних закладах України вважаємо опертя на компоненти готовності студентів до рольової діяльності дошкільників з урахуванням специфіки досліджуваної проблеми. На підставі вищезазначеного вважаємо, що педагогічні умови професійної підготовки майбутніх вихователів до

рольової діяльності – це сукупність зовнішніх і внутрішніх чинників, які обумовлюють мету, зміст і технологію формування компонентів означеної готовності у педагогічному процесі вищих навчальних закладів педагогічного профілю. Розглянемо детально виокремлені педагогічні умови.

Сучасна парадигма особистісно орієнтованого підходу до освітнього процесу передбачає оволодіння майбутніми фахівцями навичок суспільно значущої діяльності одночасно з формуванням позитивної мотивації й готовності реалізувати ці навички на практиці. Мотиваційно-цільові установки учасників педагогічного процесу вищого навчального закладу, як зазначає З.Курлянд, є рушійними силами його розвитку [5, с. 72].

Важливим завданням системи вищої освіти загалом є стимулювання мотивації майбутніх фахівців до професійної діяльності, активності, самореалізації. Ю.Татур, характеризуючи педагогічний процес, виокремлює три послідовні етапи: мотиваційний, власне пізнавальна діяльність, управління пізнавальною діяльністю [6, с. 25]. Правильно організований освітній процес вищого навчального закладу може вплинути на посилення у студентів внутрішньої мотивації професійної діяльності, якщо навіть на початкових етапах переважали зовнішні мотиви.

Для розвитку мотивації майбутніх педагогів до рольової діяльності дошкільників та до педагогічної професії загалом необхідно керуватися певним методичним інструментарієм, а саме: використання способів організації навчальної діяльності студентів та відповідного змісту навчання. Способи навчання реалізуються у конкретних методах, засобах і формах організації навчання. Актуальними для розв'язання порушеної проблеми є використання інтерактивних форм і методів навчання, сучасних педагогічних та інформаційно-комунікативних технологій. Однак деякі методи навчання спрямовані безпосередньо на розвиток мотиваційної сфери майбутніх вихователів. Розглянемо їх детальніше. Оригінальний підхід до класифікації методів і прийомів мотивування і стимулювання навчальної діяльності студентів здійснено М.Артюшиною. Дослідниця виокремила п'ять груп таких методів:

- 1) методи формування пізнавальних інтересів і розвитку позитивного емоційного ставлення студентів до навчання: комунікативна атака, викликання цікавості, метод цікавих аналогій, створення ситуацій моральних переживань, спираючись на життєвий досвід студентів, створення відчуття успіху, закріплення позитивного враження;
- 2) методи формування обов'язку і відповідальності в навчанні: метод роз'яснення значущості навчання, пред'явлення навчальних вимог та практичного привчання до їх виконання, заохочення прояву активності і самостійності, делегування обов'язків, заохочення в навчанні, покарання у навчанні;
- 3) методи використання мотивуючого впливу навчальної групи: методи взаємного впливу і допомоги, організації змагань, створення сприятливої соціально-психологічної атмосфери;
- 4) методи психологічного впливу викладача: сугестія (навіювання), переконання, самоспростування, зараження, пробудження імпульсу до наслідування;
- 5) методи подолання перешкод у навчанні: стимулювання часом і швидкістю, стимулювання несподіваністю, неповною інформацією.

Перелічені групи методів, залежно від дидактичної мети, доцільно використовувати під час лекцій і практичних занять, а також організовуючи самостійну роботу студентів. Зазначимо, що застосування таких методів та емоційних прийомів суголосне з сучасними тенденціями розвитку молоді, адже “студенти, як правило,

дуже легко поєднують розумове з емоційним. Емоційні прийоми – одна з форм викладання навчального матеріалу, прояву власного ставлення до нього, виявлення логічних та образних аспектів наукової проблеми. Вони сприяють поліпшенню сприйняття матеріалу слухачами, поглибленню його розуміння й запам'ятовування”. Вважаємо також, що використання таких методів у педагогічному процесі вищої школи стимулюватиме бажання використовувати адаптовані варіанти перелічених методів у роботі з дошкільниками під час розвитку їх рольової діяльності.

Важливим аспектом формування мотиваційної сфери студентів, як свідчить теорія, практика вищої освіти, а також особистий досвід є особистісний вплив викладача на навчально-виховний процес, його педагогічна майстерність. На цьому наголошує низка дослідників, а саме: М.Артюшина, В.Боднар, А.Кісельова, Л.Пермінова та ін. Зокрема А.Кісельова вказує, що “емоційна та яскрава мова педагога має захоплювати студентів і стимулювати їх до навчально-пізнавальної діяльності. Доброзичливе ставлення викладача до студентів, що ґрунтується на повазі й вимогливості до них, також сприяє формуванню мотивації до навчання. Викладачу, який викликає довіру, значно легше переконати студента в тому, що пропонувані ним знання є важливими й корисними, тобто спонукати його до вивчення дисципліни через внутрішні мотивації” [1, с. 48].

Отже основними чинниками формування мотиваційно-цільового компоненту готовності майбутніх вихователів до рольової діяльності дошкільників вважаємо:

- способи організації навчальної діяльності майбутніх вихователів в умовах вищого навчального закладу (методи, прийоми, засоби, форми організації навчання);
- змістове наповнення навчального матеріалу, а саме такі його характеристики, як актуальність, новизна, доступність, цікавість, практична значущість;
- педагогічна майстерність викладача, його особистісна зацікавленість, емоційність, доброзичливе ставлення до студентів в поєднанні з вимогливістю.

Як зазначено вище, когнітивний компонент означеної готовності відображається в розумінні соціально-психологічної сутності рольової діяльності, сукупності знань про психолого-педагогічні засади розвитку рольової діяльності дітей на різних етапах дошкільного дитинства. Виникає потреба структурування навчального матеріалу таким чином, щоб студенти могли застосувати отримані знання у практичній діяльності. Автори сучасних наукових розвідок визначають певні вимоги до знаннєвого компоненту навчальної діяльності, адже отримана інформація впливає не лише на формування когнітивного компонента готовності, а й на цілісне особистісне утворення. О.Комар стверджує, що знання мають “модельний” характер і вимагають від учасників педагогічного процесу (як студента, так і викладача) постійного осмислення основних вимог, як-от:

- усвідомлення співвідношення між знаннями та істиною, між апріорною недостатністю навчальних знань і ступенем вдосконалення їх практичних доказів і тверджень;
- оцінки ступеню достовірності різних категорій наукового знання;
- визначення достовірності і дієвості критеріїв оцінки різних сторін і характеристик знань, умінь і навичок;
- виявлення і розуміння співвідношень і зв'язків між поняттями і явищами, які пропонуються викладачами у процесі викладання навчального матеріалу, та на конкретних прикладах порівняння, які виробляються і апробуються тим, хто навчається тощо [2, с. 238].

Таким чином здійснюється комплексний вплив на формування готовності майбутніх вихователів до рольової діяльності, а саме: накопичується необхідна інформація з педагогіки і психології, систематизуються знання щодо специфіки рольової діяльності дошкільників та методики її розвитку в умовах закладу дошкільної освіти, розвиваються мисленнєві процеси студентів тощо.

У процесі аудиторної роботи ефективним вважаємо використання інтерактивних технологій, орієнтованих на практичну підготовку майбутніх фахівців. Як свідчать результати сучасних педагогічних досліджень, інтерактивне навчання стимулює студентів до реалізації власної педагогічно активності, усвідомлення себе суб'єктом педагогічної взаємодії, "...здатного самостійно організувати свою діяльність специфічно направленою на розв'язання конкретних професійно-орієнтованих завдань... Студенти є партнерами між собою, а викладач теж виступає партнером для своїх студентів, причому в будь-якій позиції або ролі, яку він займає, це досить активний і об'єктивний споглядач, оцінювач і одночасно безпосередній учасник навчального процесу" [2, с. 240].

У сучасній педагогічній науці інтерактивні технології адаптовані для використання на різних ланках освіти – починаючи від навчання старших дошкільників і до навчання дорослих. Це свідчить про їх універсальність та ефективність. Окрім вищезазначених технологій на ефективність практичної підготовки впливає використання таких методів, як проектування, моделювання, ділова гра, кейс-метод, тренінг та ін.

Висновки. Отож, вважаємо, що одним з найбільш дієвих способів набуття і розвитку конкретних умінь і навичок студентів є збагачення їх практичного досвіду. Реалізовується цей процес під час проходження студентами різних видів педагогічної практики, яку дослідники визначають як "важливу складову професійної підготовки майбутніх фахівців, спрямовану на закріплення та реалізацію в спеціально створених умовах набутих студентами предметних, психолого-педагогічних, методичних знань, умінь та навичок, необхідних для майбутньої професійної діяльності, з іншого – як засіб творчого розвитку та саморозвитку майбутнього вихователя, формування у нього професійно значущих якостей і професійного інтересу".

Література

1. Кісельова А.А. Роль викладача в мотивації навчальної діяльності / А.А.Кісельова // Одеський лінгвістичний вісник: науково-практичний журнал. Спеціальний випуск за матеріалами Всеукраїнського круглого столу "Українська мова (за професійним спрямуванням) у виші: формування мовних і комунікативних умінь студента", 10 квітня 2015 року. – 2015. – С.41–49.
2. Комар О.А. Теоретичні та методичні засади підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інтерактивної технології: дис. д-ра пед. наук: 13.00.04. / О.А.Комар. – Умань, 2011. – 512 с.
3. Краевский В. В. Общие основы педагогики: уч. для студ. высш. пед. уч. завед. / В. В. Краевский. – М.: Издат. центр "Академия", 2008. – 256 с.
4. Краткий психологический словарь / [сост. Л.А. Карпенко; под ред. А.В.Петровского, М.Г. Ярошевского]. – Ростов н/Д: Феникс, 1998. – 512 с.
5. Курлянд З. Н. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. / З. Н. Курлянд, Р. І. Хмелюк, А. В. Семенова, І. О. Бартенева, І. М. Богданова. – 3-є вид., переробл., доповн. – К.: Знання, 2007. – 495 с.
6. Татур, Ю. Г. Высшее образование: методология и опыт проектирования : Учеб. пособие по направлению Педагогика проф. образования : Для системы подгот. и повышения квалификации преп. / Ю. Г. Татур. – М. : Логос : Университетская книга, 2006. – 252 с.
7. Фрумин И. Д. Пути инновационной школы / И. Д. Фрумин // Директор школы. – 1993. – № 4. – С. 59–64.

References

1. Kiselova A.A. Rol vykladacha v motyvatsii navchalnoi diialnosti / A.A.Kiselova // Odeskyi lnhvistychnyi visnyk: naukovo-praktychnyi zhurnal. Spetsialnyi vypusk za materialamy Vseukrainskoho kruhloho stolu "Ukrainska mova (za profesiinym spriamuvanniam) u vyshi: formuvannia movnykh i komunikatyvnykh umin studenta", 10 kvitnia 2015 roku. – 2015. – S.41–49.
2. Komar O.A. Teoretychni ta metodychni zasady pidhotovky maibutnikh uchyteliv pochatkovoї shkoly do zastosuvannia interaktyvnoi tekhnolohii: dys. d-ra ped. nauk: 13.00.04. / O.A.Komar. – Uman, 2011. – 512 s.
3. Kraevskiy V. V. Obshchye osnovy pedahohyky: uch. dlia stud. vyssh. ped. uch. zaved. / V. V. Kraevskiy. – M.: Yzdat. tsentr "Akademyia", 2008. – 256 s.
4. Kratyky psykholohycheskyi slovar / [sost. L.A. Karpenko; pod red. A.V.Petrovskoho, M.H. Yaroshevskoho]. – Rostov n/D : Fenyks, 1998. – 512 s.
5. Kurliand Z. N. Pedahohika vyshchoї shkoly: Navch. posib. / Z. N. Kurliand, R. I. Khmeliuk, A. V. Semenova, I. O. Bartienieva, I. M. Bohdanova. – 3-ye vyd., pererobl., dopovn. – K.: Znannia, 2007. – 495 s.
6. Tatur, Yu. N. Vysshee obrazovanye: metodolohyia y opyt proektyrovanyia : Ucheb. posobyе po napravleniyu Pedahohyka prof. obrazovanyia : Dlia systemy podhot. y rovnyshenyia kvalyfykatsyy prep. / Yu. N. Tatur. – M. : Lohos : Unyversytetskaia knyha, 2006. – 252 s.
7. Frumyn Y. D. Puty ynnovatsyonnoi shkoly / Y. D. Frumyn // Dyrektor shkoly. – 1993. – № 4. – S. 59–64.

Одержано статтю: 5.02.2018

Прийнято до друку: 19.02.2018

УДК 130.2:378:347.96

DOI: 10.15330/esu.12.83-90

Любов Зеліско,

кандидат педагогічних наук, доцент,
"Прикарпатський національний університет імені
Василя Стефаника" (м.Івано-Франківськ, Україна)

Lyubov Zelisko,

Candidate of pedagogical sciences (PhD),
Associate Professor, Vasyl Stefanyk Precarpathian
national university (Ivano-Frankivsk, Ukraine)
skrynnyk@ukr.net

РОЗВИТОК ДУХОВНОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАГІСТРА ПРАВА В КОНТЕКСТІ КУЛЬТУРОЛОГІЗАЦІЇ ОСВІТНЬО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ ЗВО

THE DEVELOPMENT OF SPIRITUAL POTENTIAL OF MASTER'S DEGREE OF RIGHT IN CONTEXT OF CULTUROLOGY OF EDUCATIONAL PROCESS OF HEI

У статті прослідковуються процеси духовної наповненості особистості магістра права на засадах теоретично-методологічного аналізу культурологічно визначених сутностей освітньо-виховного процесу. Підкреслюється, що тільки духовність визначає магістра права, як повноцінну особистість, котра прагне до реалізації загальнолюдських і національних цінностей у правовому полі.

Ключові слова: *духовна культура, духовність особистості, духовний імператив, культурна свідомість, правосвідомість.*

In the article the processes of spiritual fillingness of personality of master's degree of law are argumenting on principles in theory methodological to the analysis cultural certain essences educationally educate to the process. It is underlined that only spirituality determines the master's degree of law, as valuable personality which aspires to realization common to all mankind and national values in the justice space.

The actual model of spiritual development of personality is opening the process of spiritual self identity of the humanity, the result of which is it spiritual ascent on the top of perfection: